

कुंभाराच्या व्यवसायासाठी उपयोगात आणल्या जाणा-या साध्या मातीस स्वामित्वधनातून वगळण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग,

शासन परिपत्रक क्र.गौखनि ३४१८/प्र.क्र.१९५/ख

मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२

दिनांक : २४/३/२०००

वाचा :-

- १) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.गौखनि १०९२/प्र.क्र.१९/ख
दिनांक २८/५/१९९८
- २) शासन परिपत्रक, महसूल व वन विभाग क्र.गौखनि १०९२/प्र.क्र.१९/ख
दिनांक १७ जुलै १९९८.

परिपत्रक :-

कुंभाराच्या व्यवसायासाठी उपयोगात आणल्या जाणा-या मातीला स्वामित्वधनातून वगळण्याबाबत शासनाने घेतलेला निर्णय व मा.सर्वोच्च न्यायालय, नवी दिल्ली यांनी एका प्रकरणात 'साधी माती जेव्हा भरावासाठी उपयोगात येते' तेव्हा ती गौण खनिज होते नसल्याबाबत दिलेल्या निर्णयास अनुसरून राज्यात प्रचलित असलेल्या (१) मुंबई गौण खनिज उत्खनन नियम, १९५५, २) महाराष्ट्र गौण खनिज उत्खनन नियम (विदर्भ विभाग), १९६६ आणि (३) गौण खनिजाच्या कार्याचे नियमन करण्याबाबत नियम, १९५४ या तीनही नियमांतील अनुसूची १ मधील बाब क्र.४ (क) 'साधी चिकणमाती जे कुंभार उपयोगात आणतात' व बाब क्र.५ 'साधी माती जेव्हा भरावासाठी उपयोगात येते' या दोन्ही बाबी संदर्भाकित शासन निर्णय परिपत्रकान्वये वगळण्यात आल्या आहेत.

२. या संदर्भात आगळी स्पष्ट करण्यात येते की, कुंभार व्यवसाय हा पिढीजात कुंभार समाजाव्यतिरिक्त इतर समाजातील व्यक्तीही व्यापारी तत्वावर मोठ्या प्रमाणात करीत आहेत. त्यामुळे पिढीजात कुंभार समाजाच्या व्यवसायाचे अस्तित्व तसेच त्याचे उदरनिर्वाहाचे साधन अबाधित रहावे म्हणून महाराष्ट्र राज्याच्या रहिवासी असलेल्या पिढीजात कुंभार समाजाच्या व्यक्तिस मंडळी, मातीची भांडी, विटा, टेबलविटा, कौले व मूर्ती तयार करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या मातीचा उत्खनन परवाना/खनिज मंजूर करण्यापूर्वी ती व्यक्ती पिढीजात कुंभार समाजाची असल्याबाबत, त्याला सक्षम प्राधिकार्यांनी दिलेले 'जातीचे प्रमाणपत्र' सादर करणे अनिवार्य करावे. त्याचप्रमाणे ती व्यक्ती परंपरागत कुंभार व्यवसाय करीत आहे या बाबत संबंधित तहसिलदारांनी खातरजमा करावी. त्यानंतर पिढीजात कुंभार समाजाच्या व्यक्तिस मंडळी, मातीची भांडी, विटा, टेबलविटा, कौले व मूर्ती तयार करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या मातीचा उत्खनन

परवाना /खनिपट्टा स्वामित्वधन न आकारता मंजूर करावा. मात्र उपरोक्त वस्तू तयार करण्याचा व्यवसाय पिढीजात कुंभाराव्यतिरिक्त इतर समाजातील व्यक्ती करीत असेल, तर त्यासाठी त्याला आवश्यक असलेल्या मातीवर प्रचलित गौण खनिज उत्खनन नियमातील तरतुदीनुसार स्वामित्वधन व इतर देय रक्कम आकारून परवाना देण्यात यावा. या सवलतीचा गैरफायदा घेतला जाणार नाही याची संबंधित जिल्हाधिका-यांनी दक्षता घ्यावी.

३. या संदर्भात दि.१६/२/१९९९ रोजी निर्गमित करण्यात आलेले समक्रमांचे शासन परिपत्रक रद्द करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

सहित

(वि.कृ. वेणकर)

उप सचिव

महसूल व वन विभाग.

प्रति,

- १) सर्व विभागीय आयुक्त,
- २) सर्व जिल्हाधिकारी,
- ३) महालेखापाल, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/नागपूर
- ४) संचालक, भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय, नागपूर,
- ५) उपसंचालक, भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय, प्रादेशिक कार्यालय, उद्योग भवन, कोल्हापूर.
- ६) सर्व मंत्रालयीन विभाग,
- ७) सर्व कार्यासन अधिकारी, महसूल व वन विभाग,
- ८) निवड नस्ती "ख" कार्यासन, महसूल व वन विभाग.